

# UČEBNÉ OSNOVY

## OBČIANSKA NÁUKA

**Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom iŠVP pre Občiansku náuku- 6,7, 8 roč.**

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami.

Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priradzuje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevylučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard z občianskej náuky ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti aj na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia prítomnosti. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovat'.

## CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet prispieva k vytváraníu a rozvoju sociálneho a občianskeho vedomia žiakov. Prostredníctvom vymedzených pojmov a výkonov sprostredkuje potrebné vedomosti, zručnosti a nadobudnutie spôsobilostí, ktoré im umožnia orientovať sa v sociálnom prostredí a v bežných životných situáciách. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Vede ich k poznávaniu svojej rodiny, školy, obce, regiónu, Slovenska a Európskej únie. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva, umožňuje im pochopiť ekonomický život spoločnosti a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti, ktorej jedným z dôležitých predpokladov je kritické myslenie.

## CIELE PREDMETU

### Žiaci

- získajú vedomie jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- realisticky sa spoznávajú, hodnotia seba samých,
- osvoja si pravidlá a normy spoločenského spolunažívania,
- uvedomujú si práva a povinnosti a primerane svoje práva obhajujú,
- preberajú zodpovednosť za vlastné názory, postoje a dôsledky konania,
- uznávajú základné princípy demokracie,
- budujú si tolerantný prístup k iným názorom, postojom, hodnotám a kultúram,
- učia sa aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti,
- získajú základné vedomosti o sociálnoekonomickom a právnom fungovaní spoločnosti.

## VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

### Moja rodina

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Obsahový štandard                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ určiť typy spoločenstiev, v ktorých žije,</li> <li>✓ uviesť typy spoločenských rolí, ktoré vo svojom živote zohráva/bude zohrávať,</li> <li>✓ vysvetliť pomocou príkladov päť základných funkcií rodiny,</li> <li>✓ charakterizovať základné znaky rodiny,</li> <li>✓ porovnať rozdiely vo fungovaní harmonickej a rozvrátenej rodiny,</li> <li>✓ uviesť na príkladoch fungovanie pravidiel v rodine,</li> <li>✓ zostaviť rebríček práv a povinností detí v rodine,</li> <li>✓ navrhnuť zoznam piatich práv a povinností rodičov v rodine,</li> <li>✓ určiť vzťahy medzi členmi svojej širšej rodiny,</li> <li>✓ uviesť na príkladoch fungovanie vzťahov medzi príbuznými, priateľmi, susedmi.</li> </ul> | <p>rodina, poslanie a funkcie rodiny</p> <p>vzťahy v rodine<br/>normy a pravidlá</p> <p>práva a povinnosti (detí a rodičov)</p> <p>medziľudské vzťahy</p> <p>viacgeneračné spolunažívanie</p> <p>príbuzní, priatelia, susedia</p> |

### Moja trieda, moja škola

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                     | Obsahový štandard                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| <p><b>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ vypracovať individuálny návrh práv a povinností žiaka v školskej triede/škole,</li> </ul> | <p>školská trieda<br/>triedna samospráva</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ zdôvodniť vybrané práva a povinnosti žiaka zo školského poriadku,</li> <li>✓ vysvetliť na príkladoch pozitívne a negatívne vzory pre život v triede/v škole,</li> <li>✓ zdôvodniť úlohu a význam fungovania žiackej školskej rady,</li> <li>✓ vytvoriť prehľad mimovyučovacej A mimoškolskej činnosti/aktivity v škole, obci a okolí.</li> </ul> | <p>školská samospráva<br/>mimovyučovacia činnosť</p> <p>mimoškolská činnosť</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|

### Moja vlasť

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Obsahový štandard                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ zdôvodniť vlastnými slovami význam občianstva pre človeka,</li> <li>✓ vytvoriť na základe získaných informácií prezentáciu obce, mesta, regiónu,</li> <li>✓ predstaviť činnosť vybraných významných osobností obce/regiónu,</li> <li>✓ prezentovať pozitívne tradície svojho regiónu,</li> <li>✓ vysvetliť spôsoby používania štátnych symbolov Slovenskej republiky,</li> <li>✓ rozlíšiť na príkladoch štátne sviatky, dni pracovného pokoja a pamätné dni v SR,</li> <li>✓ prezentovať vyhládané základné informácie o vzniku, význame</li> </ul> | <p>občan</p> <p>obec</p> <p>región<br/>Slovenská republika</p> <p>štátne symboly<br/>Európska únia</p> |

a základných inštitúciách EÚ.

### Postavenie jednotlivca v spoločnosti

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Obsahový štandard                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b><br><ul style="list-style-type: none"> <li>✓ simulovať v rolových hrách základné typy osobnosti podľa temperamentu,</li> <li>✓ rozpoznať prejavy kladných a záporných charakterových vlastností konkrétneho človeka,</li> <li>✓ porovnať rôzne spôsoby učenia sa,</li> <li>✓ zhodnotiť prínos spolupráce a súťaženía v sociálnej skupine,</li> <li>✓ rozpoznať pozície a roly jednotlivcov v sociálnych skupinách,</li> <li>✓ identifikovať jednotlivé životné štýly,</li> <li>✓ zdôvodniť svoj výber vhodných a nevhodných spôsobov trávenia voľného času.</li> </ul> | osobnosť človeka<br>socializácia jednotlivca<br><br>sociálna komunikácia<br>učenie<br><br>sociálne skupiny<br>sociálne vzťahy<br>zdravý životný štýl |

### Sociálne vzťahy v spoločnosti

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                  | Obsahový štandard                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b><br><ul style="list-style-type: none"> <li>✓ analyzovať štruktúru spoločnosti podľa veku, pohlavia, náboženstva, vzdelania, národnosti,</li> <li>✓ určiť hlavné príčiny sociálnych zmien v spoločnosti a ich</li> </ul> | spoločnosť<br><br>sociálne zmeny v spoločnosti<br>sociálne a politické napätia – konflikty, vojny, extrémizmus<br><br>tolerancia |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| <p>dôsledky,</p> <p>✓ uviest' príklady rozmanitosti kultúr v Slovenskej republike,</p> <p>✓ rozpoznať prejavy šikanovania, extrémizmu, vandalizmu,</p> <p>✓ vysvetliť príčiny rôznych konfliktov v spoločnosti,</p> <p>✓ navrhnuť konkrétne formy pomoci pre zdravotne postihnutých a starých ľudí v okolí.</p> | <p>dobrovoľníctvo</p> <p>charitatívna činnosť</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|

### Štát a právo

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Obsahový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b></p> <p>✓ analyzovať články Ústavy SR, týkajúce sa znakov štátu a štátnej moci,</p> <p>✓ zhodnotiť význam Ústavy SR pre občana,</p> <p>✓ vysvetliť na príkladoch vybraných štátov funkcie štátu,</p> <p>✓ porovnať na príkladoch vybraných štátov rôzne formy vlády,</p> <p>✓ zdôvodniť potrebu deľby štátnej moci,</p> <p>✓ vystihnúť rozdiely medzi priamou a nepriamou demokraciou,</p> <p>✓ rozlíšiť parlamentné, prezidentské a komunálne voľby,</p> <p>✓ vytvoriť hierarchiu právnych predpisov,</p> <p>✓ rozpoznať na príkladoch znaky protiprávneho konania.</p> | <p>Ústava Slovenskej republiky<br/>štát, jeho znaky a funkcie</p> <p>forma vlády</p> <p>deľba štátnej moci</p> <p>demokracia</p> <p>voľby</p> <p>právo</p> <p>právne normy</p> <p>právna spôsobilosť</p> <p>spôsobilosť na právne úkony</p> <p>trestná zodpovednosť</p> <p>prezumpcia nevin</p> |

## Ľudské práva a slobody

| Výkonový štandard                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Obsahový štandard                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ orientovať sa v texte Druhej hlavy Ústavy SR a Dohovoru o právach dieťaťa,</li> <li>✓ rozpoznať v konkrétnych situáciách prejavy diskriminácie,</li> <li>✓ identifikovať rodové stereotypy v okolí a médiách,</li> <li>✓ prezentovať výsledky samostatne nájdených príkladov najčastejšieho porušovania práv dieťaťa v rodine, škole, na Slovensku, vo svete.</li> </ul> | <p>Ľudské práva a slobody</p> <p>predsudky<br/>diskriminácia</p> <p>práva dieťaťa</p> <p>Dohovor o právach dieťaťa</p> |

Tabuľka:

| <i><b>Tematický celok</b></i>                      | <i><b>Počet hodín</b></i> |
|----------------------------------------------------|---------------------------|
| <i><b>6.ročník</b></i>                             |                           |
| <i><b>Moja rodina</b></i>                          | 12                        |
| <i><b>Moja trieda, moja škola</b></i>              | 7                         |
| <i><b>Moja vlasť</b></i>                           | 14                        |
| <i><b>7.ročník</b></i>                             |                           |
| <i><b>Postavenie jednotlivca v spoločnosti</b></i> | 17                        |
| <i><b>Sociálne vzťahy v spoločnosti</b></i>        | 15                        |
| <i><b>8.ročník</b></i>                             |                           |
| <i><b>Štát a právo</b></i>                         | 28                        |
| <i><b>Ľudské práva<br/>a slobody</b></i>           | 5                         |